

ARCHI V

Jo, ech hu mol dru geduecht, hien ëmzebréngen. Awer net dowéinst.

Dat gouf ech jo réischt vill méi spéit gewuer. Wéi ech scho krank war. An engem Zoustand, deen den Dokter 'bedenklech' genannt huet.

Ech probéiere mech ze bedenken, a geroden an en Duercherneen aus Ziedelen a Kartongen. Eng Onmass Këschten a Classeuren, déi ech virum Waasser gerett hunn.

Awer viles ass och fort, geläscht, opgeléist an zerfall. Zerlafen Tënt op de Blieder. An am Kapp. Fannen d'Wierder net ëmmer. Probéieren, déi opgeweechten Erënnerung an d'Dréchent ze bréngen, awer ëmmer méi Momenter schwamme fort, driewen am dréiwe Floss vun der Vergiesslechteet, ginn ënner am Mouer vum Verloscht.

Aus de Pabeieren, déi ech rette konnt, geet wéineg ervir. An den Dossier, deen ech vum Frënd aus Vilnius krut, ass bal ganz zerstéiert.

En Zoufall, datt ech déi Ënnerlagen iwwerhaupt kréie konnt.

Ech sinn deemools dohi gereest, ouni sou richtig ze wësse firwat. Eng Staut, eng koppeg Iddi. Oder awer de Wonsch, eppes méi gewuer ze ginn iwwer meng Famill? Vlächicht. Op jidder Fall souz ech op emol do an engem Bistro mat engem Tipp, dee sot, hien hätt Dokumenter iwwer mäi Papp. Archibald Valancauskaite. Jo, sou huet hie geheescht. Genannt Archi.

Den Archi an d'Aldona, seng Fra, koumen 1946 zu Lëtzebuerg un. Doriwwer wéi si gereest sinn a firwat si grad op Lëtzebuerg koumen, ginn et keng Informatiounen.

Aus engem Pabeier ass nëmmen eraus ze liesen, datt se hei Problemer mat hirem Numm haten. Iergendwou steet statt Valancauskaite Valan aus Kayl.

Wéi ech op d'Welt kouw, hat mäi Papp schonn dee klenge Garage iwwerholl an huet ugefaang mat Autoen ze handelen. An de fofzeger an an de siechzeger Joeren, wéi et mam Land biergop gong,

huet hien du säi Betrib kënnen ausbauen. Hien huet d'Vertriedung fir zwou grouss däitsch Marken iwwerholl an aus sengem Geschäft eent vun deene bedeitendste vum Land gemaach.

Hie gong duerch d'Groussgaass wéi en Här. Well hien en Här war. En décken Här. Mat engem Grappvoll Schäiner an der Täscher. An huet den aarme Leit matginn, wéi e richtig gudde Chrëscht.

Doheem awer hu mer hien anescht erlieft. Net nëmme streng, mee och béis a brutal. Dat wier néideg, sot hien, soss géif aus eis ni eppes ginn. Meng Schwëster an ech, an och meng Mamm, mer all hunn hie gefaart.

Eng Kéier, wéi meng Schwëster frech zeréckgemault hat, sot hien: Du kriss lo de Mond zougepecht!

Hien hat dat scho méi dacks gesot, ouni datt eppes geschouch.

Awer déi Kéier huet hien eescht gemaach. Dat heescht, hien huet et net selwer gemaach. Hien huet eis Mamm gedoen, dat maachen. Wéi si net wollt, huet hien d'Hand gehuewen. Si huet gekrasch, wéi hien hir d'Rull mam décke bronge Pechpabeier gereecht huet.

Dat muss dach lo net sinn, sot si.

Dach, sot hien.

Ech hu misse meng Schwëster festhalen. Wéi si sech gewiert huet, huet hien hir eng kräfteg erfogemooss, sou datt si geschwënn drop seng Fangeren um Bak ofgezeechent hat. Du huet meng Mamm hir d'Sträif Pech iwwer de Mond geluecht an ëm de Kapp gewéckelt.

Wéi gesot, ech verhalen net méi ganz gutt, awer déi Erënnerunge ginn net fort.

Mech huet hie regelméisseg mat engem Stéck décke Kabel gebeetscht. Op den Hënner an hannen op déi plakeg Been. Hie souz a sengem Büro wéi e Kinnek, huet d'Clienten ëmfaang wéi wann hien eng Audienz géif ginn. A wa si fort waren an hie gutt verkaf

hat, huet hie fonnt, ech hätt mech domm beholl vis-à-vis vun deem engen oder aneren. Dat géif dem Geschäft schueden. An dann huet hien den décke Kabel aus dem Eck geholl.

Dofir wollt ech hien ëmbréngen. Well hien eis all sou wéi gedoen huet.

Ech woussst jo net, datt hie sech nach vill méi schlëmm Saache virzwerfen hat.

Ech hu gemierkt, wéi meng Mamm gelidden huet a sech net wiere konnt. Si huet fir hien d'Schreiwerei gemaach a gehollef, de Betrib am Jumm ze halen.

Vun Zäit zu Zäit huet mäi Papp meng Schwëster sonndes mat an de Garage geholl.

Si huet ni eppes doriwwer gesot.

Och meng Mamm sot näischt.

Dofir kann och ech lo näischt Richteges doriwwer soen.

Meng Schwëster ass Joere méi spéit an der Psychiatrie gelant an huet do ni méi de Wee eraus fonnt.

Mäi Papp huet ëmmer gemaach, wéi wann alles an der Rei wier. Wéi wann eis Famill déi bescht Famill op der Welt wier. An dat sot hien och ëmmer: Wann et der hei net gefält, da géi anzwousch anescht, da gesäis de, wat d'Liewe wierklech ass.

Iergendwéi hat hien et och fäerdeg bruecht, eis gleewen ze doen, datt et wou anescht nach vill méi schlëmm war. Vlächicht waren all déi Clienten, déi do erakoumen, nach vill méi béis Mënsche wéi hien, vlächicht waren all déi Leit, déi him sou frëndlech Bonjour gesot hunn an der Strooss, nach méi falsch an hannerléschteg Familljepäpp wéi eisen. An hu sech grad sou oder nach besser ze verstelle gewouss. Dat huet mech vu Roserei kräische gedoen, wéi hie mech ersiele konnt an dobäi an de Schweess kouw, wéi hie gehurelt a gekäischt huet, wéi hie meng Mamm ugebirelt a geschloen huet, a grad sou meng Schwëster, a wéi hie gläich drop

mat eis iwwer d'Fouer giong wéi e Grof, a sech gréisse geloss huet vun all den dichtege Stater am beschte Fuedem, déi an him weider näischt gesouche wéi de Geschäftsmann, deen et zu eppes bruecht hat, de fläissegen Aarbechtsmann, aus deem eppes gi war, deem een den Ausländer guer net méi ofgesinn huet, virun deem een den Hutt ofdeet an dee fir jiddereen e Beispill ass...

Ech wollt méi spéit näischt méi mat him ze dinn hunn, wollt och net op Vilnius, a sinn du awer gefuer.

Hie war déi Zäit scho ganz schlecht, an ech konnt hien net méi zur Ried stellen.

Ech hunn och lo Méi, dat alles ze gleewen.

Awer ech hunn d'Dossieren, meng privat Archiven, déi mer, och wa se net vollstänneg sinn an

duerch d'Waasser hallef zerstéiert, d'Wourecht ënner d'Nues halen: D'Vergaangenheet vum Här Archibald Valancauskaite, Ordre du Mérite du Grand-Duché de Luxembourg, Chevalier de la Couronne de Chêne. Op sengem Begrieffniswarnetnëmmendeganze Comité vum Geschäftsverband, mee och ganz vill Leit aus der besserer Gesellschaft an der Politik, vun der Buergermeeschtesch bis bei de Wirtschaftsminister...

Ech sëtzen do tëscht all de Classeuren an de Këschten, an engem Duercherneen aus Mappen an Ziedelen a si grad sou duercherneen am Kapp. Well all dat sou schwéier ze begräifen ass. Well ech mat all deem ni sou ganz wäert eens ginn. Well ech hien doriwwer net méi konnt zur Ried stellen. Well ech mech froen, ob ech dat gemaach hätt, wann ech alles scho méi fréi gewousst hätt...

1941 goufen an engem Bësch, net wäit vu Vilnius ewech, vum Summer bis an den Hierscht eran Zingtausende vu Mënschen higericht, an der Haaptsaach Judden. D'Russen haten op där Plaz Grouwe geschöppt, riseg Verdéiwungen, déi geduecht waren, fir Bensinsfässer ze lagere. Déi Grouwen hunn déi preisesch Besatzer als Massegriewer genotzt. En Terrain vu bal 5000 Quadratmeter war ofgespaart fir dës Hiriichtungen duerchzezéien. E Schrëftstéck seet, datt sech am Hierscht scho méi wéi 6 Tonne Kleeder ugesammelt hate vun all deenen Doudegen. Bis an den Dezember ware méi wéi dräi Véirel vun de Judde vu Vilnius ëmbruecht ginn. Dës Verbrieche gongen an d'Geschicht an als Massaker vu Ponary. Un deem Massaker waren och vill litauesch Fräiwëlleger bedeelegt.

Ee vun dese Fräiwëllege war den Archi V.

Nico Helminger

